

Prezentarea manualului

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital

Varianta digitală a manualului este similară cu cea tipărită, având în plus 75 de AMII, activități multimedia interactive de învățare, cu rolul de a spori valoarea cognitivă.

Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri, simbolizate pe parcursul manualului astfel:

- activitate statică**, de ascultare activă și de observare dirijată a unei imagini semnificative
- activitate animată**, filmuleț sau scurtă animație
- activitate interactivă**, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Alte butoane folosite în varianta digitală:

- Cuprins
- Ecran complet
- Mod de afișare 2 pagini (tip carte)
- Mod de afișare pagină lată (pagină sub pagină)
- Mod de afișare digital *responsive*
- Mod de afișare comutare automată
- Notițe
- Ajutor
- Navigare către pagina precedentă
- Navigare către pagina următoare

Modern, perfect adaptat formării și dezvoltării de competențe, manualul le propune elevilor de clasa a VI-a un model didactic bazat pe învățarea prin *investigare, analiză și aplicații*.

Pe lângă abordarea conținuturilor specifice **educației plastice**, manualul pune în evidență, pentru fiecare temă, legătura disciplinei vizate cu alte domenii și cu realitatea cotidiană.

În acest fel, li se oferă elevilor posibilitatea de a conecta experiența personală, din orizontul apropiat, cu realitățile din domeniile artelor, designului etc.

Manualul este structurat în 5 unități de învățare

U1 Comunicarea prin imagine. Limbajul plastic

Activitate	Tip	Descrierea activității
Unitate 1	12-13	Expresivitatea din elementele de limbaj plastic
Unitate 2	14-15	Spațiul plastic
Unitate 3	16-17	Valoarea. Linii, culoare, Punct, volumul
Unitate 4	18-19	Compoziție vizuală. Contrastul luminozității
Unitate 5	20-21	Contrastul cromatic și mijloace de expresie plastică
Unitate 6	22-23	Artisticitatea elementelor grafice și simbolul cromatic
Unitate 7	24-25	Simbolismul cromatic
Proiectare	26	
Testare	27	

U2 Tehnici specifice artelor plastice

Activitate	Tip	Descrierea activității
Unitate 1	30-31	Tehnici și procedee de realizare a lucrării
Unitate 2	32-33	Tehnici de pictură. Valoarea
Unitate 3	34-35	Tehnici de pictură. Tratatul pictural
Unitate 4	36-37	Tehnici de pictură. Tratatul decorativ
Proiectare	38	
Testare	39	

Structura unității de învățare: lecții de predare-învățare

3 Tehnici de pictură. Tratatul decorativ

Recapitulare

Conținuturi

Descriere

Aplic

Portofoliu

Structura lecției: Un parcurs de învățare coerent și eficient, în 6 pași didactici

Recapitulare

Această secvență permite recapitularea unor cunoștințe învățate anterior la orele de educație plastică.

Conexiune

Elevul își pune primele întrebări referitoare la ceea ce urmează să descopere în noua lecție.

Descoperă

În această secțiune se regăsesc noțiunile necesare dezvoltării competențelor asumate prin programa școlară.

Cele cinci unități de învățare tratează aspecte caracteristice disciplinei, stabilind o relație unitară între persoană, artă și societate. Integrarea proiectelor și a metodelor complementare, la începutul fiecărei unități, oferă o viziune de ansamblu asupra tematicii, stimulează curiozitatea și creativitatea elevilor.

Manualul include informații despre noi tehnici artistice, materiale și metode de lucru, precum și despre curente artistice actuale. Lecția *Alte tehnici specifice artelor plastice** aprofundează, pentru cei dornici să afle mai multe despre tendințe actuale, aspecte esențiale ale artei contemporane, oferindu-le elevilor ocazia de a înțelege mai bine impactul artei moderne neconvenționale asupra societății.

U3 Compoziția plastică

Proiecte	41	Figurata versus abstractă
Unitatea 1	44-45	Natura ca sursă de inspirație. Binele versus răul în opere plastice
Unitatea 2	46-47	Organizarea formală în spațiul compozițional
Unitatea 3	48-49	Intensiv în compoziția plastică
Unitatea 4	50-51	Compoziția dinamică
Unitatea 5	52-53	Intensiv în compoziția abstractă
Proiectele	54	
Proiectele	55	

U4 Noțiuni de cultură artistică. Istoria artei europene

Introducere	56	Descoperirea în sare a performanțelor Leonardo da Vinci
Unitatea 1	56-59	Descoperirea sarului - Prezentarea. Arta în Antichitate
Unitatea 2	60-61	Renașterea
Unitatea 3	62-63	Barocul
Unitatea 4	64-67	Arta în secolul XVIII-XIX
Unitatea 5	68-69	Arta modernă și postmodernă
Proiectele	70	
Proiectele	71	

U5 Proiecte și evenimente. Expoziția

Introducere	72	De ce sărbătorim proiectele
Unitatea 1	74-75	Descoperirea sarului în realizarea unei expoziții
Unitatea 2	76	Proiectarea evenimentului
Unitatea 3	77	Organizarea expoziției, venetului și recenziei

recapitulare

Recapitulare

- Realizează corespondența dintre cele două coloane, apoi transcrie în cartea ta de lucru rezultatele.

<ul style="list-style-type: none"> 1. Natura și genul sunt elemente fundamentale ale unei opere de artă. 2. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii abstracte. 3. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii figurative. 4. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii abstracte. 5. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii figurative. 	<ul style="list-style-type: none"> a. Înfrățirea timpului și a spațiului b. Înfrățirea timpului și a spațiului c. Înfrățirea timpului și a spațiului d. Înfrățirea timpului și a spațiului e. Înfrățirea timpului și a spațiului
---	---

- Proiectează imaginea de mai jos și dezvoltă acțiunile și opțiunile proiectului tău. După ce ai finalizat, prezintă proiectul tău de lucru în fața clasei și discută cu colegii tăi.

evaluare

Evaluare

- Transcrie în cartea ta de lucru și realizează în dreptul fiecărei coloane două teste de evaluare.

1. Realizează un test de evaluare pentru fiecare dintre coloanele de mai jos.	2. Realizează un test de evaluare pentru fiecare dintre coloanele de mai jos.
<ul style="list-style-type: none"> a. Galbenul este o culoare caldă. b. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii figurative. c. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii abstracte. d. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii figurative. e. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii abstracte. 	<ul style="list-style-type: none"> a. Galbenul este o culoare caldă. b. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii figurative. c. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii abstracte. d. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii figurative. e. Înfrățirea timpului și a spațiului este o caracteristică a picturii abstracte.

proiect

Proiect

Domeniile în care a performat Leonardo da Vinci

Pentru a realiza o investigație capricioasă asupra domeniilor în care a performat Leonardo da Vinci, este necesar să se realizeze o investigație capricioasă asupra domeniilor în care a performat Leonardo da Vinci.

- Colectarea și analiza informațiilor: colectarea informațiilor despre domeniile în care a performat Leonardo da Vinci.
- Structurarea și redactarea lucrării: organizarea informațiilor într-un mod logic și coerent.
- Prezentarea și comunicarea rezultatelor: prezentarea lucrării în fața clasei și a profesorului.

Activitate	Realizat	Notă
Colectarea și analiza informațiilor		
Structurarea și redactarea lucrării		
Prezentarea și comunicarea rezultatelor		

Dicționar de artă

În această secvență sunt definiți termeni noi, specifici artelor vizuale sau din domenii conexe.

Aplic

Aplicațiile presupun folosirea de tehnici și materiale diverse, specifice artelor plastice. Elevii își exersează spiritul de observație și de analiză și își explorează creativitatea.

Portofoliu

Portofoliul reprezintă un martor al dezvoltării elevului pe parcursul anului școlar, conținând toate produsele artistice în vederea evaluării.

Cuprins

	Nr. pag.	Lecții
	8	Recapitulare inițială
UNITATEA I	10	Portofoliu – Jurnalul meu de artă
Comunicarea prin imagine. Limbajul plastic	12	L1: Expresivități ale elementelor de limbaj plastic
	14	L2: Spațiul plastic
	16	L3: Valoarea. Linia valorată. Pata valorată
	18	L4: Contrastul valoric. Contrastul închis-deschis
	20	L5: Contrastele cromatice ca mijloace de expresie plastică
	24	L6: Armonii cromatice: game și acorduri cromatice
	26	L7: Dominanta cromatică
	28	Recapitulare
	29	Evaluare
UNITATEA II	30	Investigație – Tehnici și materiale neconvenționale în artă
Tehnici specifice artelor plastice	32	L1: Tehnici grafice. Valorația
	34	L2: Tehnici de pictură. Tratarea picturală
	36	L3: Tehnici de pictură. Tratarea decorativă
	38	Aprofundare – Alte tehnici specifice artelor plastice*
	40	Recapitulare
	41	Evaluare
UNITATEA III	42	Proiect – Figurativ versus abstract
Compoziția plastică	44	L1: Natura ca sursă de inspirație. Forme naturale și forme plastice
	46	L2: Organizarea formelor în spațiul compozițional
	48	L3: Ritmul în compoziția plastică
	50	L4: Compoziția decorativă
	52	L5: Ritmul în compoziția decorativă
	54	Recapitulare
	55	Evaluare
UNITATEA IV	56	Investigație – Domeniile în care a performat Leonardo da Vinci
Noțiuni de cultură artistică. Istoria artei europene	58	L1: Începuturile artei – Preistoria. Artă în Antichitate
	60	L2: Evul Mediu
	62	L3: Renașterea
	64	L4: Artă în secolele XVII-XIX
	68	L5: Artă modernă și postmodernă
	70	Recapitulare
	71	Evaluare
UNITATEA V	72	Joc de rol – Ce artist celebru sunt?
Proiecte și evenimente. Expoziția	74	L1: Demersul artistic în realizarea unei expoziții
	76	L2: Promovarea evenimentului
	77	L3: Organizarea expoziției. Vernisajul și recenzia
	78	Evaluare finală

Competențe specifice asociate

1.2;
2.1; 2.2;
3.1.

1.2;
2.1; 2.2;
3.1.

1.2; 1.3;
2.1; 2.2;
3.1.

1.1; 1.2; 1.3;
2.1.

1.1; 1.2;
2.1;
3.2.

Competențe generale

1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic-vizuale în scopul formării culturii artistice de bază
2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative
3. Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate

Competențe specifice

- 1.1. Decodificarea mesajelor transmise prin limbaj artistic în cazul artelor tridimensionale
- 1.2. Corelarea mesajului artistic al unei lucrări de artă cu mijloacele de expresie
- 1.3. Recunoașterea diferitelor forme de comunicare artistică, plastică și decorativă în timp și spațiu
- 2.1. Utilizarea în contexte variate a instrumentelor corespunzătoare diverselor tehnici
- 2.2. Adecvarea limbajului plastic folosit la comunicarea mesajului intenționat
- 3.1. Valorizarea propriilor idei și a sentimentelor exprimate prin limbaj plastic în cadrul unor compoziții proprii
- 3.2. Realizarea de produse artistice creative, originale și funcționale, în cadrul unor evenimente culturale școlare

Recapitulare inițială

Arta este un mod de exprimare și de comunicare prin imagini. Prin observarea și realizarea acestora, ai studiat limbajul vizual, tehnicile folosite, transmiterea sau receptarea unui mesaj artistic. În cadrul introducerii în artă, ai învățat despre artele plastice și artele decorative.

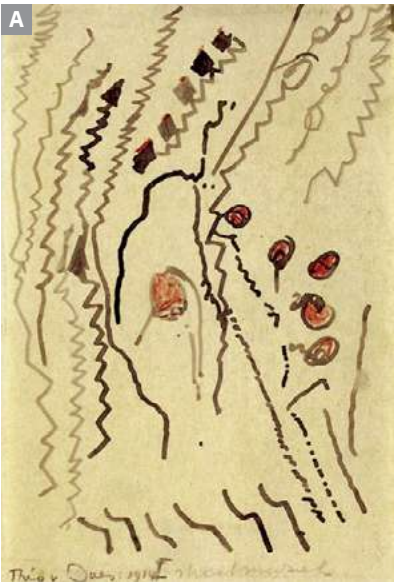
1. Copiază în caiet tabelul de mai jos și adaugă în coloana potrivită următorii termeni:

- grafică de șevalet • gravură • sculptură • design • pictură • arte textile
- pastel • artă murală • desen • ceramică • fotografie • sticlă • metal
- arhitectură • scenografie

Arte plastice	Arte decorative

Comunicarea în artă se face printr-un limbaj specific.

2. Descoperă elementele de limbaj plastic în imaginile date.

Theo van Doesburg,
Muzică de stradă nr. I (cca 1915)

Theo van Doesburg,
Portret de bărbat (cca 1915)

Theo van Doesburg,
Compoziție (1918)

Theo van Doesburg, *Studiu pentru tavanul unei săli universitare* (1918)

J. Wallace Kelly,
Ochiul (1959)

Leonard Wübbena,
Sculptură (2006)

Jurnalul meu de artă

Pentru a dezvolta idei și lucrări artistice necesare expoziției care se va desfășura la finalul anului școlar, familiarizează-te cu tematica expoziției *Lumina*, unde vei interpreta conceptul de lumină într-o varietate de contexte artistice. Fiecare lucrare va reflecta modurile în care lumina poate influența percepția și poate transmite stări emoționale diverse, intermediare de lumina Soarelui, a focului sau de lumina artificială. Diversitatea și profunzimea acestui subiect pot fi interpretate și prin semnificațiile luminii, asociate în mod simbolic cu înțelepciunea, cunoașterea sau cu spiritualitatea. Astfel, tema *Lumina* este o ocazie de reflectare asupra propriilor valori, pe care să le transpui apoi în lucrările tale.

Realizarea unui portofoliu, în care să documentezi aceste subiecte și să colectezi lucrări practice pe tot parcursul anului școlar, constituie o bază completă pentru prezentarea și expunerea creațiilor voastre artistice, în cadrul *Expoziției finale*, oferind publicului o perspectivă cuprinzătoare asupra realizărilor voastre.

Etape de realizare a portofoliului

- Definirea scopului și a obiectivelor**, inclusiv tipul de lucrări sau de informații pe care dorești să le adaugi la portofoliu.
- Stabilirea și planificarea conținutului portofoliului**. Adaugă desene, picturi, fotografii, schițe, notițe, prezentări, eseuri sau orice alt material care să reflecte cercetarea și aplicarea temei.
- Organizarea conținutului** pentru a evidenția diversitatea și progresul realizat. Stabilește secțiuni sau categorii, pentru a grupa lucrările în funcție de dimensiune, tehnică, mesajul transmis sau de alte criterii relevante.
- Procesul de creare a lucrărilor artistice** se va efectua pe parcursul întregului an școlar, în conformitate cu obiectivele stabilite și cu tematica portofoliului.

Asigură-te că acestea reflectă abilitățile, experiențele și realizările tale într-un mod progresiv. Documentează cercetarea și întregul proces de creație, prin realizarea de fotografii, în diferite etape ale proiectului, prin notițe și observații ale rezultatelor obținute. Adaugă informații suplimentare pentru fiecare lucrare inclusă în portofoliu: o scurtă descriere, tehnicile utilizate și contextul în care a fost creată. Urmărește influența pe care o are lumina asupra mediului ambiant, asupra percepțiilor și emoțiilor tale și cum poate fi aceasta reprezentată.

- Asamblarea portofoliului** va fi realizată sistematic, prin adunarea acestor lucrări diverse într-o colecție bine organizată, care să demonstreze capacitatea de interpretare a temei și abilitățile de transpunere a acesteia în practică.
- Prezentarea și evaluarea** vor fi realizate în cadrul evenimentului final, în care lucrările vor fi expuse și prezentate colegilor, profesorilor, părinților și altor membri ai comunității.

Fișă de autoevaluare

Criterii	Da	Parțial	Nu
Am cercetat subiectul propus, <i>Lumina</i> .			
Am stabilit obiectivele portofoliului.			
Am organizat conținutul acestuia.			
Am realizat desene, colaje, picturi, fotografii și lucrări tridimensionale, relevante pentru tematica portofoliului.			
Am formulat observații și impresii personale pe parcursul elaborării portofoliului.			
Am personalizat într-un mod creativ portofoliul individual.			

Fișă de observare a activității și a comportamentului elevilor

Criterii	😊	😐	😞
Implicarea în cercetarea tematicii propuse			
Participarea la stabilirea obiectivelor și a conținutului portofoliului			
Realizarea materialelor artistice pentru portofoliu			
Formularea de observații și impresii personale			
Finalizarea portofoliului			

În concluzie, portofoliul poate cuprinde lucrări de pictură, desen și colaj, care să ilustreze diferite aspecte ale luminii, realizate în diverse medii și tehnici artistice, fotografii care evidențiază efectele de lumină și umbră asupra naturii, arhitecturii sau a obiectelor cotidiene. De asemenea, poți realiza sculpturi și lucrări tridimensionale, care includ jocuri de lumini și umbre sau care utilizează materiale transparente sau translucide, pentru crearea unor efecte interesante.

U1

Comunicarea prin imagine. Limbajul plastic

Portofoliu

Lecția 1

Lecția 2

Lecția 3

Lecția 4

Lecția 5

Lecția 6

Lecția 7

Recapitulare

Evaluare

10

Jurnalul meu de artă

12-13

Expresivități ale elementelor de limbaj plastic

14-15

Spațiul plastic

16-17

Valoarea. Linia valorată. Pata valorată

18-19

Contrastul valoric. Contrastul închis-deschis

20-23

Contrastele cromatice ca mijloace de expresie plastică

24-25

Armonii cromatice: game și acorduri cromatice

26-27

Dominanta cromatică

28

29

Expresivități ale elementelor de limbaj plastic

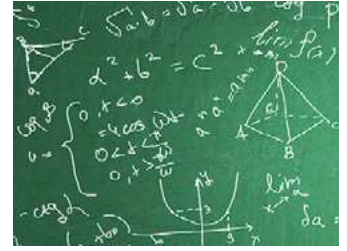
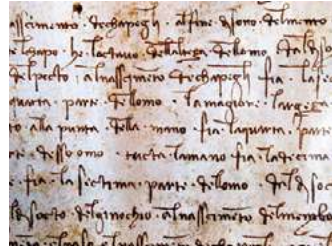
Recapituluz

Asemenea celorlalte domenii artistice care comunică printr-un limbaj specific, în artele plastice, comunicarea se face vizual, prin imagini. Elementele acestui limbaj sunt: **punctul, linia, pata, forma, valoarea și culoarea**. Punctul este începutul tuturor imaginilor. Prin mișcare, devine linie, iar linia delimitează și conturează o formă. Formele pot fi redată în plan, pe o suprafață (bidimensional), sau pot fi modelate în spațiul real (tridimensional). **Formele valorate** (desenate) sau **colorate** (pictate) prin anumite procedee tehnice fac posibilă impresia de volum și de spațiu. Elementele unei lucrări artistice, compuse potrivit unei idei originale, alcătuiesc ansamblul unei imagini capabile să transmită o emoție sau un mesaj. Se stabilește astfel o comunicare între autor și observator.

Conexiune

Lucrați în perechi. Observați punctul, linia și forma, folosite în alte domenii culturale. Precizați scopul și importanța lor.

Întâlnim aceste elemente și în natură? Amintiți câteva exemple.

Descopăr

Elementele de limbaj plastic pot avea proprietăți și funcții diferite. Acestea se referă atât la forma, culoarea, valoarea și mărimea lor, cât și la poziția sau rolul pe care îl au într-o lucrare.

- Observă, în imaginile de mai jos, diversitatea de mărimi, forme, valori și culori pe care le au elementele de limbaj plastic. Remarcă expresia diferită a acestora. Evidențiază poziția și rolul lor în cadrul imaginii.

În funcție de starea emoțională sau de mesaj, se pot alege intenționat anumite tipuri de elemente plastice.

- Compară lucrările de mai jos ale lui Wassily Kandinsky și descoperă varietatea de **linii, forme, valori și culori** folosite. Notează, în caiet, starea pe care ți-o transmite fiecare dintre cele două lucrări.

Wassily Kandinsky,
Sus și stânga (1925)

Wassily Kandinsky,
Compoziție IV (1911)

Dicționar de artă

expresie – proprietate a elementului plastic, alături de formă, mărime, valoare și culoare

expresivitate – efectul pe care proprietățile unui element plastic îl au asupra privitorului

bidimensional – (despre suprafețe, planuri) cu două dimensiuni (lungime și lățime)

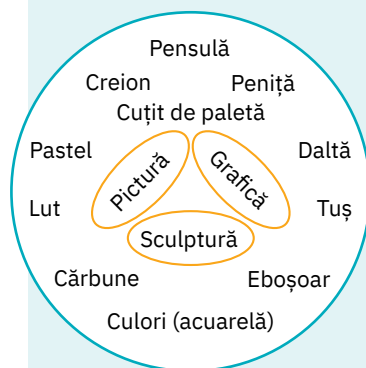
tridimensional – (despre forme) cu trei dimensiuni (lungime, lățime și adâncime)

- Ce tip de linii și forme ai folosi pentru a exprima calmul? Dar agitația?
- Ce tonuri sau valori ai folosi pentru a reda delicatețea? Dar brutalitatea?
- Cu ce culori ai reprezenta pacea? Dar războiul?

Expresivități ale elementelor de limbaj plastic

Materialele și instrumentele de lucru pot amplifica expresivitatea elementelor de limbaj.

- ▶ Indică, pentru fiecare domeniu artistic din centrul diagramei alăturate, materialele și instrumentele corespunzătoare.
- ▶ Observă traseele lăsate de materialele și instrumentele de mai jos. O urmă lăsată cu pensula (de exemplu, o linie) are o altă expresie față de una trasată cu creionul sau cu cărbunele. Constată diferențele de expresivitate a liniilor de mai jos.

▶ Pe lângă materiale și instrumente, o altă componentă a exprimării artistice este **gestul**. Acesta este rezultatul mișcării spontane a mâinii, materializat pe un suport cu ajutorul unui instrument specific.

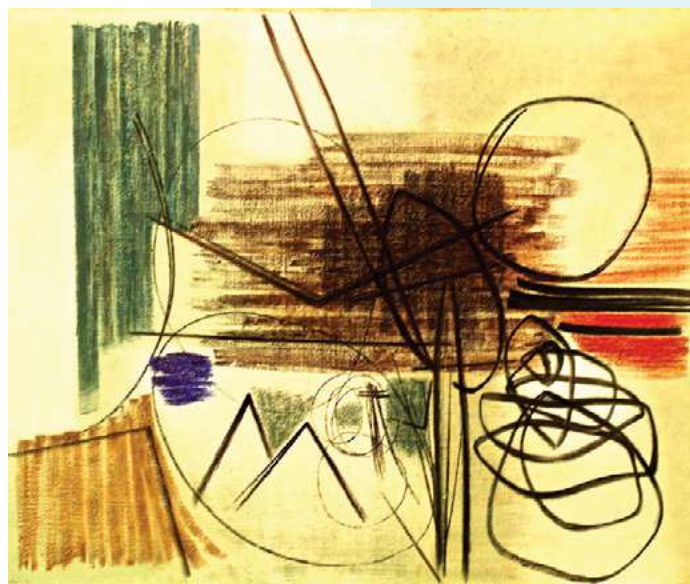
Calitatea și unicitatea unui gest depind de viteza execuției, de concentrarea pe subiect și de starea autorului.

- ▶ Realizează, pe aceeași foaie de hârtie, folosind tehnici și instrumente diferite, două desene după același subiect (de exemplu, o pasăre):

- schiță – 5 minute;
- crochiu rapid, dintr-o singură linie – 5 secunde.

Urmărește schimbarea expresivității liniilor în funcție de rapiditatea sau de lentoarea gestului desenării lor.

În concluzie, expresivitatea elementelor de limbaj plastic depinde de intenția autorului, de tipul instrumentului de lucru și de calitatea execuției.

Hans Hartung, T47-17 (1946)

Aplic

Experimentează relația muzicii cu artele vizuale și exprimă emoțiile sugerate de muzică prin intermediul expresivității elementelor de limbaj plastic.

În timp ce asculți o piesă calmă, desenează o formă în interiorul căreia să transpui vizual ceea ce simți, prin mijloace de exprimare și tehnici pe care le consideri potrivite.

Repetă exercițiul ascultând o melodie ritmată.

Observă diferența de expresivitate a celor două lucrări pe care le-ai creat.

Criterii de evaluare și de autoevaluare

Desenarea atentă a celor două forme			
Folosirea diferitelor elemente de limbaj plastic			
Folosirea a diverse instrumente și materiale			
Compunerea sugestivă a elementelor de limbaj plastic			
Realizarea de corelații între sunet și expresivitatea plastică			

Evaluare colegială

Lucrați în perechi. Fiecare dintre elevi privește lucrările celuilalt. Găsiți elemente comune între propriile lucrări și cele ale kolegei/colegului de bancă.

Portofoliu

Privește cu atenție în jur, în drumul tău spre casă. Fotografiază sau schițează diferite imagini cu detalii ale obiectelor sau ale clădirilor care cuprind linii, puncte, forme, culori, valori cât mai diverse. Adaugă imaginile realizate la portofoliu.

Recapituluz

În clasa a V-a, ai aflat că spațiul plastic este suprafața precis delimitată, care conține toate elementele lucrării (de exemplu, foaia de desen, pânza de pictură, placa pregătitoare a basoreliefului în sculptură). De asemenea, se referă la modul în care artiștii interpretează, organizează și utilizează spațiul în lucrările lor pentru a crea efecte vizuale.

Spațiul plastic include relațiile dintre elementele din cadrul unei lucrări, precum și modul în care acestea interacționează cu suprafețele din jurul lor. Spațiul plastic este, în același timp, locul în care sunt exprimate ideile, dar și cadrul prin care se concretizează viziunea artistică asupra lumii.

Dicționar de artă

spațiul plastic – spațiu recreat de artist cu ajutorul mijloacelor de expresie specifice artei

happening – spectacol spontan, improvizat; mișcare artistică bazată pe interferența mai multor forme de artă (teatru, plastică, muzică, film, fotografie etc.), urmărind anularea distanței dintre realitate și artă

instalație – modalitate de exprimare care reunește mai multe medii (pictură, sculptură, fotografie, proiecții de film sau video, sunete, jocuri de lumini) și care utilizează diverse materiale, dispuse într-un spațiu tridimensional, pentru a exprima o idee și pentru a oferi spectatorului o experiență inedită

colaj – procedeu artistic care constă în compunerea unei lucrări de artă vizuală prin lipirea laolaltă a unor materiale de proveniență diversă (decupaje din reviste, hârtii colorate, fotografii, materiale textile etc.)

Conexiune

Ce înțelegem prin spațiu?

Cel mai adesea, ne gândim la o întindere nemărginită. Această asociere este favorizată de vederea Terrei din spațiu în anul 1968, când au început expedițiile spre Lună.

Dacă restrângem ideea, acesta poate fi împărțit în spațiu terestru și spațiu cosmic.

+ Observă imaginile de mai jos și descoperă alte reprezentări ale spațiului.

Descopăr

Spațiul real este identificat cu mediul înconjurător. Natura a fost mereu o sursă de inspirație. Artiștii au căutat întotdeauna mijloace de exprimare pentru a înfățișa cât mai fidel realitatea. De-a lungul timpului, regulile de reprezentare a spațiului în artă s-au schimbat și au evoluat: de la reprezentările simple, primitive, la cele figurative, de imitare a naturii, până la cele stilizate sau abstractizate.

Piet Mondrian, *Copaci înfloriți în fața unui car cu fân* (1902-1905)

Piet Mondrian, *Copaci înfloriți* (1912)

Spațiul a fost mereu un element prezent în opera de artă. Spațiul real – concret – este inclus treptat în lucrarea de artă, în special odată cu noile manifestări artistice, precum happeningul și instalația, care aduc împreună atât spațiul real, cât și spațiul artistic.

▶ În perioada contemporană, vorbim de spațiu virtual, care nu cunoaște limite și care oferă artiștilor o multitudine de posibilități de exprimare.

▶ Trasează un dreptunghi în mijlocul unei foi de desen, apoi decupează-l cu atenție. Privește prin limitele cadrului obținut ca printr-o fereastră și vei vedea un fragment din spațiul real. Vei obține, astfel, o imagine precis delimitată. Continuă exercițiul până găsești un fragment din mediul înconjurător care să îți placă și schițează ceea ce vezi prin cadru.

Spațiul plastic

Aparatul de fotografiat face același lucru: încadrează, decupează și produce imagini. Fotografia este o reprezentare bidimensională a realității fizice pe o suprafață.

Arta are particularitatea de a ne face să vedem spațiul diferit. Acesta poate fi organizat conform unor reguli compoziționale, pe o structură armonioasă și echilibrată, închisă sau deschisă, statică sau dinamică, plană sau în relief. Artiștii au modificat reprezentarea spațiului în diferite moduri: narativ, simbolic sau abstract.

Într-o lucrare de artă, spațiul este sugerat. Adâncimea este redată prin:

- **desen** (diferența de mărime a formelor – mare în apropiere, mică în depărtare – și prin suprapunerea acestora);
- **pictură** (culori calde, închise și intense în apropiere; culori reci, deschise și atenuate în depărtare).

► Cum este redată spațialitatea (adâncimea) în lucrările de mai jos?

Vincent Van Gogh, *Drum prin câmp cu sălcii* (1888)

Joseph Mallord William Turner, *Peisaj* (1832)

Lucrările de sculptură și de arhitectură au propriul spațiu de desfășurare.

► Specifică în ce tip de spațiu este amplasată sculptura lui Alexander Calder din imaginea alăturată.

În concluzie, spațiul, în toate formele lui, este prezent în operele de artă, iar artiștii l-au reprezentat și chiar l-au modificat în diferite moduri. Astfel, spațiul concret a devenit, prin experimentare, un element plastic/artistic.

Aplic

Realizează un colaj cu tema *Spațiul meu cosmic*. Folosește ca fundal o hârtie închisă la culoare. Decupează, din hârtii divers colorate, forme geometrice de mărimi diferite. Creează un efect spațial și așază formele, respectând regulile de redare a adâncimii (după mărime, prin suprapunere și prin culoare). Personalizează colajul cu intervenții diverse. Poți folosi markere, creioane colorate, pasteluri etc.

Criterii de evaluare și de autoevaluare

Construirea și decuparea formelor geometrice de diferite mărimi			
Organizarea formelor pe foaia de lucru, respectând regulile de redare a spațialității			
Lipirea formelor în varianta finală și intervenția asupra acestora cu instrumente și materiale diverse			
Finalizarea lucrării și aspectul său îngrijit			

Portofoliu

Caută în jurul tău locuri și spații diverse pe care să le fotografiezi. Clasifică imaginile, după criteriile pe care le stabilești (de exemplu, spații urbane – spații rurale, spații interioare – spații exterioare etc.). Realizează un colaj pe care să îl atașezi la portofoliu.

Alexander Calder, *Flamingo* (1974)

Valoarea. Linia valorată. Pata valorată

Recapituliez

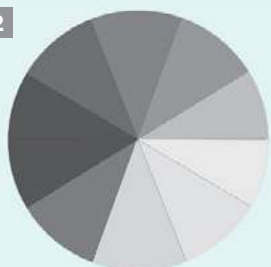
Alături de punct, linie, culoare, pată, formă, spațiu și textură, **valoarea** este un element principal al artei. Indiferent dacă este vorba despre desen, pictură, sculptură sau design, aceste elemente constituie baza oricărei lucrări de artă. Valoarea reprezintă calitatea vizuală a unui element plastic de a fi mai luminos (deschis) sau mai întunecat (închis). Scara valorică este formată din treceri progresive, de la tonuri deschise spre tonuri închise. Limitele extreme ale acestora sunt albul și negrul. Contrastul închis-deschis este propriu valorilor și este folosit atât în tehnicile grafice, cât și în cele picturale.

1

Cercul cromatic

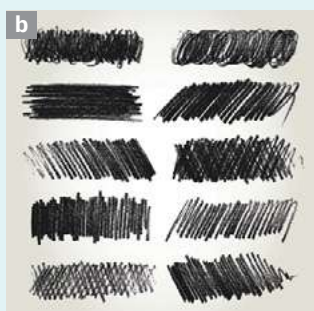
2

Cercul tonurilor
(cercul cromatic, reprezentat
alb-negru)

a

b

Conexiune

Observă, în imaginea alăturată, prelucrarea în alb-negru a picturii *Femei la râu* a lui Paul Gauguin. Plasează imaginea în timp (noapte, zi, anotimp etc.) și spațiu (urban, rural, montan etc.).

Imaginează-ți culorile folosite de către pictor. Ce culoare crezi că predomină în lucrare?

+ Accesează varianta digitală a manualului, pentru a vedea imaginea color. Cât de aproape a fost răspunsul tău de reprezentarea originală?

Femei la râu (1892),
prelucrare alb-negru

Descopăr

Valoarea – sau tonul – reprezintă gradul de luminozitate a unei culori.

În pictură, valoarea se referă la:

- cât de luminoasă sau de întunecată este o culoare în raport cu altă culoare;
 - ▶ Observă câte valori similare se regăsesc în cercul tonurilor (fig. 2), în ciuda faptului că nuanțele sunt foarte diferite în cercul culorilor (fig. 1). Clasează culorile, de la cele mai luminoase la cele mai întunecate.
- cât de deschisă (prin amestec cu alb) sau închisă (prin amestec cu negru) este culoarea.

- ▶ Lucrați în perechi. Observă asemănările și diferențele dintre cele două imagini de mai jos. Discută împreună cu colega/colegul de bancă despre modul în care sunt redată lumina și umbra. Cum este realizat volumul formelor?

Paul Cézanne, *Fructieră, pahar și mere*
(1879-1880), natură statică*Natură statică cu fructe*,
pictură atribuită lui Caravaggio (1603)

Intensitatea culorilor și nuanțele sunt folosite pentru **modularea** formelor și pentru sugerarea volumelor.

Tonalitatea culorilor este folosită pentru **modelarea** formelor și pentru redarea fidelă a volumelor.

În desen, valoarea se referă la:

- cât de deschis sau de închis este un ton în raport cu un alt ton, adică la tonalitatea unei suprafețe;
 - ▶ Observă scara valorilor de la alb la negru și constată schimbarea treptată a tonalității lor.

- realizarea treptelor valorice prin valorație sau hașură (fig. a și b).

Valorația este un procedeu tehnic, prin care se redau lumina și umbra formelor.

Cu ajutorul valorației, se pot modela formele prin tonuri închise și deschise, pentru a le reda volumul, adică tridimensionalitatea, în spațiul bidimensional al desenului.

Linia valorată este folosită în desen pentru mărirea expresivității grafice. Linia căreia i se modifică pe parcurs lățimea, direcția și intensitatea tonală se numește linie valorată sau linie modulată. Prin caracterul ei constructiv, linia valorată sugerează lumina și umbra, forma și volumul, mișcarea și ritmul. Diversitatea liniilor valorate sporește expresivitatea lucrării de artă. Linia valorată poate avea semnificații sau expresivități diverse și subliniază mesajul acesteia.

Pata valorică, alături de linia valorată, ajută la exprimarea formelor și la constituirea imaginii prin procedee grafice. De asemenea, aduce un plus contrastului imaginii prin treptele valorice variate și amplifică desenul ca expresie a conținutului și mesajului pe care îl transmite.

În concluzie, redarea luminii și a umbrei în artă este esențială, deoarece, cu ajutorul valorilor, este posibilă realizarea formei generale a lucrării. Prin intermediul valorii, putem să ordonăm, să construim și să configurăm structuri plastice complexe.

Cel mai simplu mod de a-ți îmbunătăți înțelegerea valorii în artă este să desenezi folosind creion, cărbune sau să pictezi doar cu amestecuri de negru și alb. Valorile te ajută să controlezi mai bine spațiul lucrării și volumele formelor, prin lumină și umbră.

Eugène Delacroix,
*O leoaică și o caricatură
a lui Ingres* (sec. XIX)

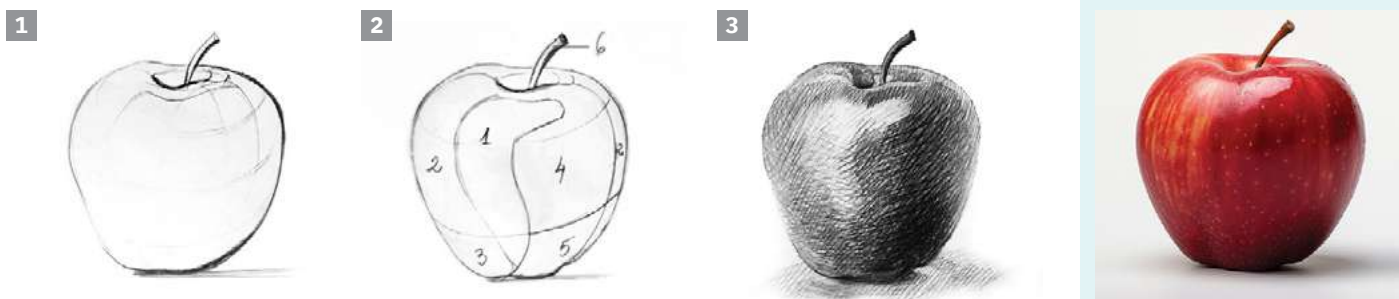

Rembrandt van Rijn,
Leu adormit
(sec. XVII)

Aplic

Realizează un desen în creion sau în cărbune după un element natural (de exemplu, un măr), urmărind modelul.

Etape:

- Trasează contururile ca în desenul dat (fig. 1). Folosește linii subțiri, uneori întrerupte, până când ajungi la forma dorită. Accentuează apoi zonele întunecate, utilizând o linie mai groasă, mai puternică. Astfel, linia de contur devine o linie valorată.
- Identifică lumina și umbra, precum și trecerile dintre acestea. În această etapă, poți stabili o scară valorică, de la valoarea cea mai deschisă până la cea mai închisă. Aceasta poate avea 3, 4, 5 sau mai multe trepte valorice. Observă de unde vine lumina și notează ușor pe desen treptele valorice. Stabilește cea mai luminoasă și cea mai întunecată valoare, apoi valorile intermediare (fig. 2).
- Aplică valorația, de la deschis spre închis, încercând să urmărești volumul formei desenate. Valorația se poate realiza prin hașură: linii așezate una lângă alta, mai rar sau mai des, paralele sau întretăiate, oblice, verticale sau orizontale.
- Urmărește cu atenție forma și redă detaliile pe care le observi. Adaugă și umbra în locul corespunzător, pentru a integra forma finală în spațiul plastic (fig. 3).

Criterii de evaluare și de autoevaluare

Folosirea liniei valorate pentru desenarea conturului formei			
Identificarea și stabilirea treptelor valorice			
Redarea volumului, cu ajutorul valorației/hașurii			
Unitatea și finalizarea lucrării			

Portofoliu

Surprinde instantanee ale animalului tău de companie sau ale animalelor pe care le vezi în parc sau pe stradă, prin schițe rapide, folosind linia valorată și pata valorată. Adaugă schițele la portofoliu.

Contrastul valoric.

Contrastul închis-deschis

Recapituliez

Când vorbim despre culori, în general, ne referim la culorile luminii naturale (din spectrul solar) și la culorile folosite în pictură (culorile pigmentare). Alături de culorile obținute din pigmenți, albul și negrul sunt nelipsite de pe paleta de pictură. Albul și negrul se numesc nonculori, pentru că, spre deosebire de culori, ele nu au tentă cromatică. Prin amestecul culorilor (primare, secundare, terțiare) între ele, se obțin amestecuri cromatice. Combinând albul cu negrul în diferite proporții, rezultă **griurile** acromatice. **Tonurile** cromatice apar din amestecul nuanțelor cu alb și cu negru.

Papirus din Egiptul antic

Conexiune

Lucrați în echipe de trei-patru elevi. În comunicarea verbală, se folosește frecvent expresia: *este/stă scris negru pe alb*. Ce credeți că semnifică?

+ Consultați apoi un dicționar explicativ, pentru a descoperi și alte expresii care să conțină termenii *alb* și *negru*.

Descopăr

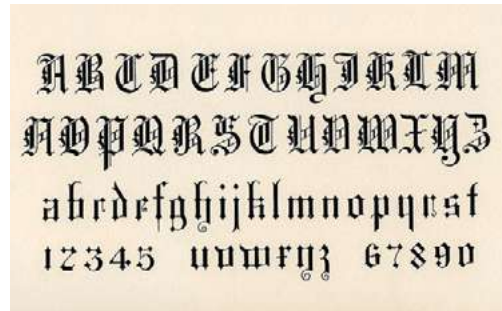
În scriere, opoziția dintre albul hârtiei și negrul cernelii este utilizată pentru a face cât mai vizibil și mai ușor de citit un text. Un mesaj scris negru pe alb este mai clar și mai evident.

Desenul și scrierea au în comun exprimarea grafică prin linie și prin **contrast valoric**. Albul și negrul sunt valorile sau tonurile extreme ale contrastului valoric. Suprapunerea sau alăturarea tonurilor de alb și de negru subliniază contrastul. Cu cât scade opoziția dintre tonuri, cu atât contrastul se diminuează. Expresivitatea unui desen depinde, în mare măsură, de variația treptelor valorice ale **contrastului închis-deschis**.

► Imaginile de mai jos prezintă, pe scurt, istoria scrierii cursive. Observă cu atenție evoluția scrierii, de la pictograma antică la caligrama modernă. Descoperă relația dintre imaginea formelor naturale și litere. Caracterizează raportul dintre figurile reprezentate și fontul scrierilor.

Ave Maria,
manuscris medieval

Alfabet gotic

Guillaume Apollinaire,
Caligramă (1918)

A desena înseamnă a alcătui o imagine plastică din linii, forme și valori, în scopul realizării unei reprezentări figurative sau a unei compoziții abstracte. În practica desenului figurativ, contrastul închis-deschis este util în crearea unui efect spațial și în realizarea impresiei de volum a obiectelor. Pe de o parte, tonurile închise se distanțează de tonurile deschise și marchează apropierea sau depărtarea obiectelor între ele. Pe de altă parte, tonurile închise și deschise evidențiază lumina și umbra obiectelor.

De asemenea, contrastul închis-deschis este util în redarea atmosferei de luminozitate sau de obscuritate generală. În cazul acesta, contrastul poartă denumirea și de contrast clar-obscur.

Litografie (1875-1935)

Wassily Kandinsky, Compoziție (1922)

Dicționar de artă

tentă – nuanță

cromatic – termen privitor la culori sau la colorit

Contrastul valoric. Contrastul închis-deschis

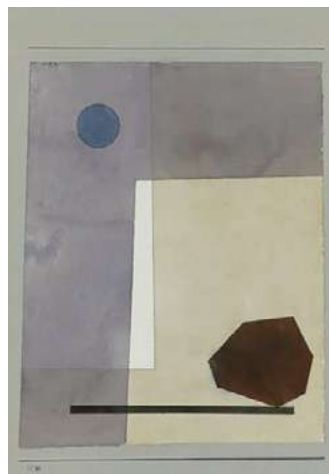
În cazul desenului figurativ, contrastul închis-deschis este folosit pentru reprezentarea lumii reale. În schimb, în cazul desenelor abstracte, același contrast este direcționat către lumea formelor imaginare și către expresivitatea lor.

Kazimir Malevici, *Alb pe alb* (1918)

Kazimir Malevici, *Pătrat negru* (1915)

Paul Klee, *Echilibru îndrăzneț* (1930)

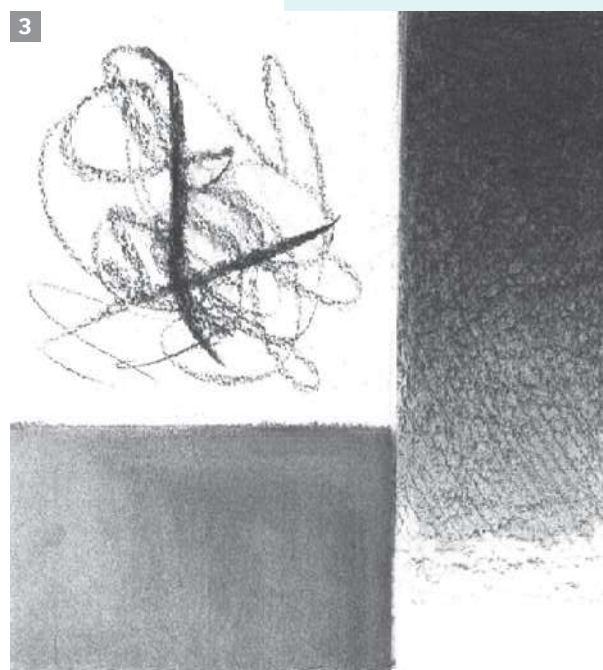
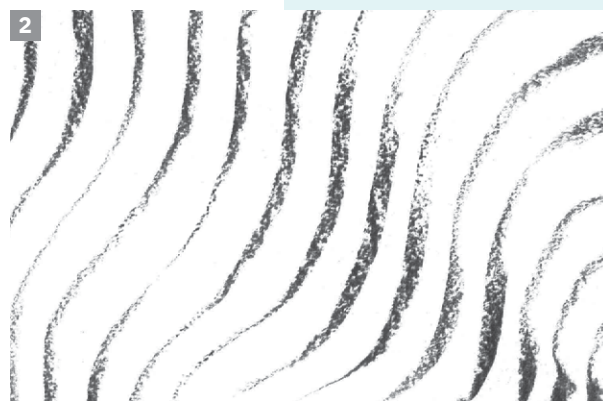
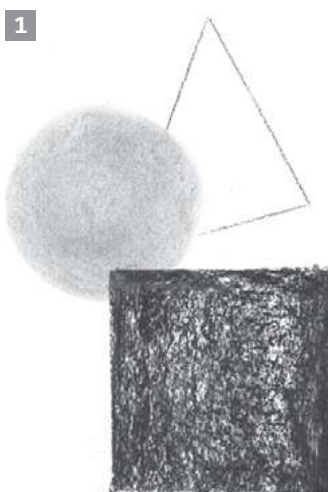

Paul Klee, *Orizont, zenit și atmosferă* (1925)

Prin variația în intensitate a liniilor, prin diversitatea tonală a formelor și prin tratarea diferențiată a suprafețelor, se poate crea o infinitate de compoziții expresive. De pildă, în funcție de tonalitatea lor, formele pot reda impresia de plutire, de cădere sau de înălțare (fig. 1).

Cu ajutorul liniilor modulate se obțin efecte dinamice de mișcare a suprafeței (fig. 2).

Prin intermediul valorății, adică prin intensitatea hașurării, se poate da impresia de agitație, de entuziasm, de calm sau de armonie (fig. 3).

În concluzie, contrastul valoric închis-deschis este specific desenului artistic și tratării grafice a compozițiilor figurative sau nonfigurative. Prin varietatea tonală a liniilor și a petelor valorice, se pot obține diverse expresivități ale formelor reale sau imaginare.

Aplic

Imaginează-ți o pădure învăluită de ceață. Desenează trunchiurile copacilor cu ajutorul cărbunelui, folosind contrastul valoric închis-deschis.

Etape:

1. Folosește latul cărbunelui pentru copacii din depărtare (din ultimul plan). Redă pe siluetele copacilor, cât mai subtil, lumina și umbra.
2. Conturează mai pronunțat siluetele copacilor mai apropiați de privitor, astfel încât contrastul dintre lumină și umbră să fie mai puternic.
3. Marchează, prin lățimea și intensitatea tonului, umbrele arborilor așezați în prim-plan.
4. Finalizează desenul, fiind atentă/atenț la detalii.

Criterii de evaluare și de autoevaluare

Redarea treptelor valorice (efectul de distanță)

Realizarea contrastului închis-deschis (lumina și umbra)

Folosirea materialelor și a instrumentelor de lucru specifice (hârtie de desen, cărbune)

Unitatea și finalizarea lucrării

Contrastele cromatice ca mijloace de expresie plastică

Recapituluz

Colorile se pot clasifica după următoarele criterii: natură (tentă), luminozitate (intensitate), puritate (saturație).

Folosește-te de cercul cromatic de mai jos, pentru a-ți reaminti care sunt culorile primare, secundare, terțiare și complementare.

În jumătatea dreaptă a cercului, se află culorile calde, iar în jumătatea stângă – culorile reci.

Prin amestecul culorilor, putem obține nuanțe și tonuri. Amestecul dintre alb și negru ne permite să obținem griuri valorice. Alăturând tonuri deschise și închise, rezultă contrastul valoric (închis-deschis).

Conexiune

Compară obiectele prezentate în imaginile de mai jos. Descoperă asemănările și deosebirile dintre acestea.

Când două obiecte sau două situații/fenomene sunt diferite și au caracteristici opuse, putem spune că acestea se află în contrast. Găsește alte trei exemple de obiecte sau de situații aflate în opoziție.

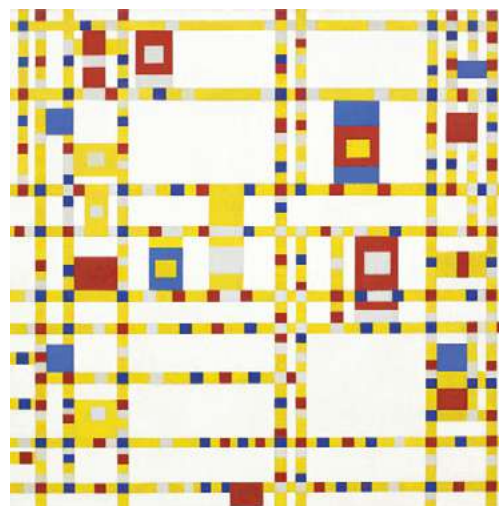
Descopăr

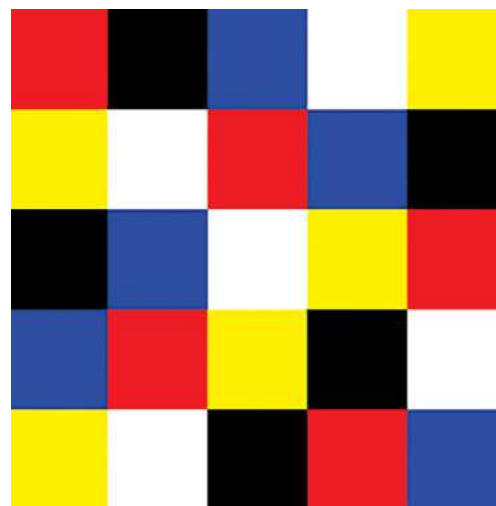
Contrastele cromatice se referă la diferențele dintre culori. Pentru ca un contrast să apară, este nevoie de alăturarea a cel puțin două culori sau nonculori. Astfel, Johannes Itten clasifică și prezintă șapte tipuri de contraste. Prin observarea raporturilor dintre culori și prin exerciții de comparație, fiecare contrast în parte poate fi analizat.

Contrastul culorilor în sine

- ▶ Lucrează în echipă cu colega/colegul de bancă. Alegeți fiecare câte o culoare, diferită una de cealaltă, și așezați-o pe paleta voastră. Discutați dacă aceste culori se află în contrast.

Piet Mondrian,
Broadway boogie-woogie (1943)

Johannes Itten, exemplificare pentru
contrastul în sine

Cele două culori alăturate, prin faptul că sunt diferite, se află într-un contrast numit **contrastul culorilor în sine**.

Intensitatea maximă a contrastului culorilor în sine se produce atunci când sunt alăturate culorile primare. Prin natura lor, culorile au tente diferite. Acest contrast se diminuează prin amestecul culorilor cu alte culori sau cu nonculori.

Contrastul închis-deschis și contrastul clar-obscur

- ▶ Fotografiază culorile de pe paleta ta, folosind un filtru alb-negru. Observă diferența de tonalitate dintre culori.

Contrastele cromatice ca mijloace de expresie plastică

Contrastul închis-deschis este opoziția dintre tonurile închise și tonurile deschise ale culorilor. Extremele acestui contrast sunt albul și negrul. Contrastul închis-deschis este folosit pentru redarea volumetrică a formelor, a spațialității și a atmosferei lucrării, prin evidențierea zonelor luminoase și întunecate.

Contrastul clar-obscur se referă la diferența dintre claritatea din zona de lumină și neclaritatea sau obscuritatea din zona de umbră. Acest contrast este folosit în pictura din perioada Renașterii și a continuat să fie o tehnică des abordată în arta barocă pentru efectul său vizual intens și atmosfera dramatică, specifică epocii.

Edvard Munch,
Pe valurile iubirii (1896)

Caravaggio,
Chemarea Sfântului Matei
(1599-1600)

Rembrandt van Rijn,
Autoportret ca un tânăr
(1628-1629)

Rembrandt van Rijn,
*Autoportret cu sprâncene
încruntate* (1630)

Contrastul cald-rece

► Observă imaginile de mai jos. Descrie ce senzație îți creează încăperile reprezentate. În care dintre ele ai prefera să îți petreci după-amiaza? Argumentează!

Culorile au puterea de a transmite o senzație de căldură sau de răcoare, după caz. Din alăturarea culorilor calde și reci rezultă **contrastul cald-rece**. Oranjul este cea mai caldă culoare, iar albastrul este cea mai rece.

Conform percepției noastre vizuale, culorile calde creează senzația de apropiere, iar culorile reci, pe cea de depărtare. Așadar, spațialitatea poate fi redată prin folosirea culorilor calde în planul apropiat al lucrării și de culori din ce în ce mai reci pentru planurile îndepărtate.

Jean-Baptiste-Camille Corot,
Peisaj (sec. XIX)

Camille Pissarro,
Pe o culme din Osny (1883)

Vincent Van Gogh,
Lan de grâu cu corbi (1890)

Vincent Van Gogh,
Peisaj din Saint-Rémy (1889)

Contrastul complementar

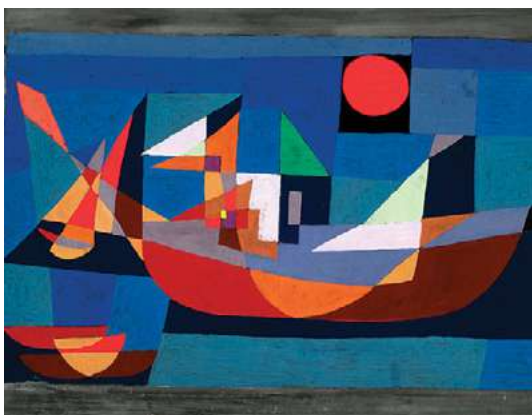
- Schițează rapid un obiect sau un element din natură, cum ar fi o floare sau un fruct. Aduagă pe paletă culoarea complementară a culorii alese la primul exercițiu, de la contrastul culorilor în sine. Folosește aceste două culori pentru a picta lucrarea ta.

Contrastul complementar se obține prin alăturarea culorilor complementare (roșu-verde, galben-violet, oranj-albastru). Într-o pictură, pot fi folosite una, două sau toate cele trei perechi de culori complementare.

- Privește imaginile de mai jos. Care sunt contrastele complementare pe care le observi?

Paul Klee,
Grădinile templului (1920)

Paul Klee,
Bărci în repaus (1927)

Franz Marc,
Cal albastru II (1911)

Ștefan Luchian,
Anemone (1908)

Contrastul simultan

- Formați două echipe. Una dintre echipe alege o culoare caldă, iar cealaltă, una rece. Pictați fiecare dintre voi o coală de hârtie în culoarea aleasă de echipa voastră. Alăturați colile de hârtie, în așa fel încât să aveți două suprafețe mari, colorate: una caldă și una rece. Alegeți câte un reprezentant din fiecare echipă. Aceștia vor colabora, amestecând alb și negru, pentru a obține un singur gri neutru, pe care îl vor aplica pe două foi de mici dimensiuni. Lipiți suprafețele gri în centrul planșelor colorate. Amplasați lucrările colective una lângă cealaltă, astfel încât să le puteți vedea cu toții. După ce le priviți pentru câteva momente, precizați dacă vi se schimbă percepția asupra griurilor din centru. Vă puteți orienta după imaginea alăturată.

Se observă că griul din mijloc pare diferit.

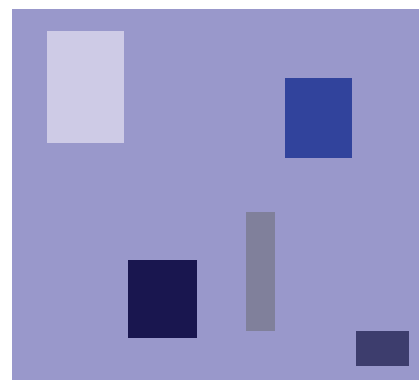
Contrastul simultan este efectul unui fenomen optic. Pentru orice culoare percepută, ochiul redă, simultan, culoarea complementară a acesteia. Datorită acestui fenomen, culorile se influențează reciproc.

Contrastul simultan apare în cazul tuturor culorilor. Astfel, în percepția noastră, va exista întotdeauna o influență mai mult sau mai puțin puternică a unei culori asupra alteia.

Contrastul de calitate

- Aduagă pe paleta ta alb și negru. Desenează patru dreptunghiuri de dimensiuni diferite. Colorează un dreptunghi cu o culoare pură, apoi pe celelalte amestecând aceeași culoare cu alb, negru, respectiv cu complementara ei. Observă cum se modifică, prin amestec, calitatea culorii pure.

Contrastul de calitate se referă la opoziția dintre culorile pure (saturate) și culorile amestecate (nesaturate). Culorile pierd din intensitate prin amestecul lor cu alb, negru, gri sau culoarea lor complementară.

Contrastele cromatice ca mijloace de expresie plastică

- Privește imaginile de mai jos. Ce senzații îți transmit? În ce fel crezi că modificarea intensității cromatice poate schimba expresia lucrării?

Edvard Munch, *Golgota* (1900)

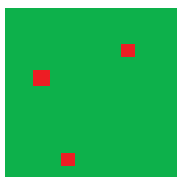

Nicolae Grigorescu, *Turma mică* (1900-1907)

Contrastul de cantitate

- Privește pictura lui Marc Chagall. Care este culoarea care acoperă cea mai mare suprafață din această lucrare? Dar cea mai mică?

Contrastul de cantitate exprimă diferența de mărime a suprafețelor pe care le ocupă culorile într-o lucrare.

Contrastul de calitate și contrastul de cantitate se folosesc împreună pentru stabilirea unui echilibru cromatic. În lucrarea lui Marc Chagall, *Noe și curcubeul*, se observă că galbenului – la calitate intensă și în cantitate mică – îi corespunde o calitate mult mai variată și o cantitate mult mai mare de albastru.

Marc Chagall, *Noe și curcubeul* (1966)

În concluzie, prin alăturare, culorile se influențează reciproc, având diferite efecte asupra percepției noastre. În total, se disting șapte contraste cromatice. Acestea se pot despărți doar în teorie, în practica picturii fiind folosite concomitent. Prin intermediul contrastelor, se transmit diferite stări, emoții și se comunică mesaje.

Aplic

Realizează o compoziție cu subiectul *Noapte și zi*. Schițează ideea ta pe o planșă A3, apoi pictează-o în acuarelă, tempera sau acrilic, utilizând cel puțin trei contraste cromatice. Susține compoziția, accentuând cromatic un element și folosind expresivitatea acestor contraste.

Organizați, în clasă, o expoziție colectivă.

Privește și descoperă în lucrările colegilor contrastele cromatice folosite.

Criterii de evaluare și de autoevaluare

Criterii de evaluare și de autoevaluare	😊	😐	😞
Compunerea și schițarea elementelor în spațiul plastic			
Folosirea a trei contraste cromatice, cu ajutorul culorilor de apă			
Evidențierea unui element din lucrare, prin folosirea contrastelor cromatice			
Finalizarea și expunerea lucrării			

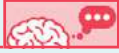
Portofoliu

Alege o pictură a unui artist român – eventual, una pe care ai avut șansa să o vezi în realitate, la un muzeu sau la o galerie de artă. Scrie o scurtă analiză de imagine, în care să descrii lucrarea și să prezinți contrastele cromatice regăsite în aceasta. Include textul în portofoliu.

Armonii cromatice: game și acorduri cromatice

Recapituliez

Amestecul cromatic este procedeul fizic prin care se realizează combinarea culorilor pigmentare între ele. **Nuanțele** sunt rezultate din amestecul culorilor vecine în spectrul cromatic.

Amestecul acromatic este amestecul dintre nonculori (alb și negru). Din amestecul tonurilor de alb și negru se obțin griurile.

Acordul cromatic este un mijloc de expresie prin care culorile se armonizează, pentru a crea un tot unitar. Culorile se acordă între ele, dacă sunt de aceeași tentă, valoare și intensitate. De asemenea, acordurile cromatice se pot realiza prin contrast, adică prin diferențiere.

Efectele pe care culorile le au asupra noastră depind foarte mult de tonalitatea lor (luminoasă sau obscură), de nuanța lor (caldă sau rece) și de simbolistica lor. Culorile, prin impactul lor vizual, creează efecte psihologice care ne influențează percepția, emoțiile și starea de spirit.

Conexiune

Ce culori au hainele pe care le porți astăzi? Ai dorit ca acestea să se asorteze sau să fie contrastante? Ce spun despre tine culorile pe care le porți?

Observă, în imaginile de mai jos, cromatica hainelor. Care este starea de spirit pe care acestea o transmit?

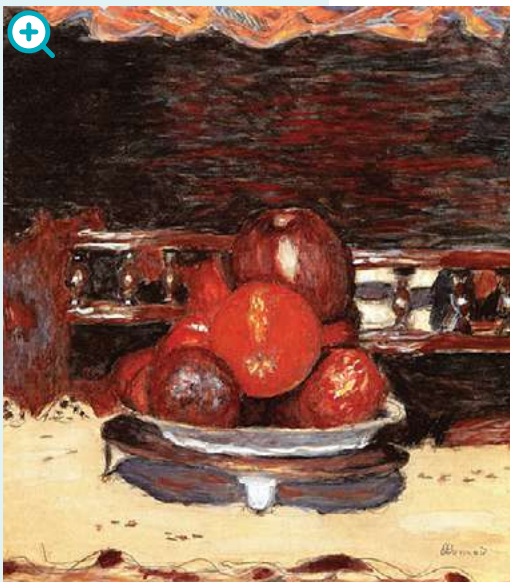
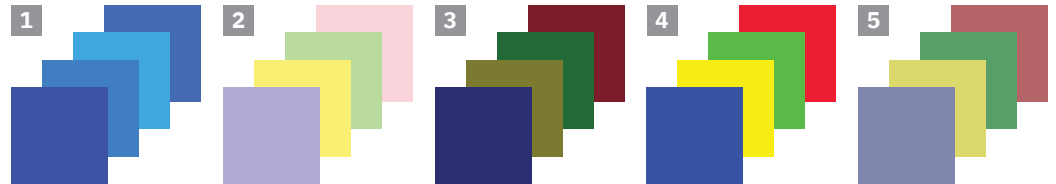
În modă, tendințele variază. Uneori se dorește o asociere nonconformistă a culorilor, alteori sunt folosite nuanțe și combinații armonioase.

Descopăr

Acordul se referă la relația armonioasă dintre culori. Culorile se acordă între ele dacă:

- sunt de aceeași **natură**, au aceeași tentă de bază și fac parte din aceeași familie (fig. 1);
- sunt de aceeași **valoare**, au același grad de luminozitate și sunt la fel de deschise (fig. 2) sau la fel de închise (fig. 3);
- sunt de aceeași **intensitate**, au același grad de saturație și sunt la fel de pure (fig. 4) sau la fel de grizate (fig. 5).

Pierre Bonnard,
Armonie în întuneric (cca 1947)

Pierre Bonnard, *Armonie în lumină* (1930)

Armonia se referă la unitatea cromatică a unei lucrări, capabilă să producă o impresie estetică plăcută. Alegerea unei cromatice armonioase poate fi intuitivă (spontană) sau inspirată (adaptată după diverse surse: natură, artă – pictură, fotografie etc.).

Armonii cromatice: game și acorduri cromatice

Pentru a realiza o compoziție cromatică armonioasă, care să evidențieze tematica și subiectul ales, au fost stabilite anumite reguli, pe baza caracteristicilor culorilor (luminozitate, complementaritate, nuanțare): gama și dominantă cromatică.

 Gamele cromatice sunt o succesiune de culori acordate între ele.

- **Gama simplă** poate fi obținută din amestecuri între: două culori complementare, o culoare caldă și una rece, o culoare deschisă și o culoare închisă.
 - **Gama compusă** se realizează prin amestecurile a două sau trei perechi de culori complementare: oranj-albastru, galben-violet, roșu-verde.
 - **Gama ton-în-ton**, numită și monocromie, cuprinde amestecul unei culori cu alb și cu negru.
 - **Gama de griuri colorate** se obține din amestecul unei perechi de culori complementare și din amestecul acestora cu alb și cu negru.
 - **Gama majoră** este constituită din culori dominant calde.
 - **Gama minoră** este formată din culori dominant reci.
- Observă în lucrarea lui Wassily Kandinsky și în cea a lui Paul Klee cum au fost realizate acordurile cromatice. Care sunt gamele cromatice folosite de către artiști?

Wassily Kandinsky, *Armonie liniștită* (1924)

Paul Klee, *Grădina de trandafiri* (1920)

În concluzie, armonia în artă presupune un ansamblu cromatic plăcut, care generează o senzație de echilibru și de ordine. Acestea sunt redată prin diminuarea contrastelor, atenuarea opozițiilor dintre culori și apropierea lor în acorduri, game și dominante cromatice.

Dincolo de marea varietate a abordărilor tehnice sau tematice, arta ne încurajează să descoperim frumusețea lumii înconjurătoare și ne stimulează să înțelegem armonia drept o unitate a diversității.

Aplic

Realizează o compoziție armonioasă cu titlul *Camuflaj*, în care să reprezinți un element zoomorf (de exemplu: fluture, pește, cameleon etc.), folosind acordul și gama cromatică.

Armonizează figura cu fundalul. Aplică una dintre gamele cromatice învățate.

Folosește amestecuri cromatice pentru a reda armonia și unitatea lucrării tale.

Criterii de evaluare și de autoevaluare

Desenarea elementului zoomorf (paginare, construcție)			
Folosirea unei game cromatice			
Armonizarea figurii cu fundalul			
Realizarea armoniei cromatice și a unității lucrării			

Portofoliu

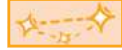
Accesează internetul și găsește imagini în care este folosită armonia cromatică. Salvează câteva dintre ele în calculatorul personal. Folosind un program de editare a imaginilor (de exemplu, Canva), încearcă să identifici, cu instrumentul pipetă, culorile prezente în imagini și creează paleta de culori sugestivă pentru fiecare imagine. Aduăgă imaginile la portofoliu.

Dominanta cromatică

Recapituliez

În arta vizuală, armonia se referă la potrivirea elementelor plastice, astfel încât acestea să formeze o lucrare unitară, plăcută. Culorile se armonizează fie prin **acorduri cromatice** (alăturarea și amestecul culorilor de aceeași natură, valoare sau intensitate), fie prin **game cromatice** (o succesiune de culori armonizate, obținute prin: gama simplă, gama compusă, gama de griuri colorate, gama ton-în-ton, gama majoră și gama minoră).

Conexiune

Citește fragmentul de mai jos din romanul *Vrăjitorul din Oz* de Frank L. Baum, în care este descrisă Cetatea de Smarald, așa cum o percepe Dorothy, după ce își pune ochelarii verzi, pentru a se proteja de strălucirea și splendoarea cetății.

„De-a lungul străzilor se înșirau case frumoase din marmură verde, incrustate pretutindeni cu smaralde scânteietoare. [...] Geamurile erau din sticlă verde. Chiar și cerul de deasupra Cetății avea o nuanță verde, iar razele soarelui erau verzi.

Pe străzi se plimba multă lume – bărbați, femei, copii – și cu toții erau îmbrăcați în verde și aveau pielea verzuie. [...] Se vindeau bomboane verzi și floricele de porumb verzi, pantofi verzi, pălării verzi și haine verzi de tot soiul.”

(Frank L. Baum, *Vrăjitorul din Oz*)

- ▶ Privește, printr-o folie sau o sticlă colorată, transparentă, obiectele din jurul tău. Observă cum se modifică culorile percepute inițial, în funcție de nuanța filtrului.

Descopăr

- ▶ Privește imaginile de mai jos. Ce culori predomină în lucrări?

Pierre Bonnard, *Garderoba* (1947)

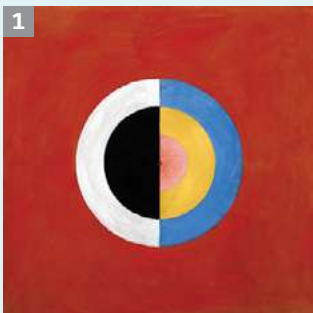

Charles Johann Palmié, *În portul Honfleur* (1906)

Dominanta cromatică se referă la o culoare sau la o gamă de culori care predomină într-o lucrare. Alături de acord și de gamă, dominanta cromatică ajută la obținerea unității și armoniei lucrării.

Dominanta se poate obține prin mai multe metode.

- **Alăturarea culorilor** (fig. 1)
Cea mai simplă metodă pentru a obține o dominantă este aplicarea unei culori sau game de culori pe o suprafață cât mai mare din spațiul plastic.
- **Amestecul unei culori de bază cu alte culori** (fig. 2)
Dominanta cromatică poate fi obținută prin amestecarea culorilor folosite în lucrare cu o culoare de bază (intenționat aleasă).
- **Aplicarea culorilor pe un fond colorat** (fig. 3)
Suprapunerea culorilor pe un fond colorat poate influența culorile și creează dominanta cromatică.
Efectul este asemănător cu amestecul unei culori de bază în toate culorile folosite.

Hilma af Klint, *Lebăda nr. 17* (1915)

Édouard Vuillard, *Rochia cu flori* (1891)

Édouard Vuillard, *Interior* (1908) – detaliu

Dominanta cromatică

● Aplicarea unui glasiu de o anumită culoare (fig. 4)

Aplicat pe întreaga suprafață a lucrării, stratul subțire semi-transparent de culoare (glasiu) se comportă ca un filtru și produce nota dominantă de culoare.

Tipuri de dominante cromatice

În funcție de intenția autorului, tema propusă și expresia finală, lucrările pot avea diverse dominante cromatice.

● Dominantă cromatică caldă, dominantă cromatică rece (fig. 5 și 6)

Dominanta caldă este obținută atunci când culorile calde (din gama majoră) predomină în lucrare. În schimb, folosind culori reci (din gama minoră) pe cea mai mare parte din suprafață, obținem **dominanta rece**. Astfel, roșul, oranjul și galbenul sugerează dinamism, bucurie sau agitație, în timp ce albastrul, verdele și violetul transmit calm, liniște, depărtare sau tristețe.

● Dominantă cromatică deschisă, dominantă cromatică închisă (fig. 7 și 8)

În funcție de tonalitatea culorilor, se distinge dominantă de culori deschise și dominantă de culori închise. Prin amestecul culorilor cu alb, se obține **dominanta culorilor deschise**, iar prin amestecul culorilor cu negru, se obține **dominanta culorilor închise**.

Peter Paul Rubens,
Peisaj cu oameni cărând pietre
(1615-1629) – detaliu

Hilma af Klint, *Tinerețe* (1907),
din seria *Cele mai mari zece*

Walter Gramatté, *Rosa Schapire*
(1920)

Paul Klee, *Luna plină*
(1919)

▶ **În concluzie**, dominantă cromatică, gama și acordul ne ajută să armonizăm culorile și să obținem o lucrare unitară.

Aplic

Alege una dintre următoarele destinații imaginare:

- Cetatea de Smarald;
- Castelul de Gheață;
- Orașul de Rubin;
- Insula de Aur.

Ilustrează viziunea ta asupra temei, utilizând o dominantă cromatică sugestivă și adecvată. Armonizează culorile, pentru a obține unitatea cromatică a lucrării.

Criterii de evaluare și de autoevaluare	😊	😐	😞
Schițarea subiectului ales (paginare și compoziție)			
Realizarea unei dominante cromatice (dominantă caldă/rece; deschisă/închisă)			
Obținerea unității cromatice a lucrării prin armonizarea culorilor			
Finalizarea lucrării și aspectul său îngrijit			

Paul Klee,
Două palate de vară (1918)

Portofoliu

Realizează patru selfie-uri cu telefonul sau aparatul de fotografiat. Încearcă să exprimi mai multe stări prin expresii faciale diverse. Aplică patru filtre diferite, pentru a obține dominantă și unitatea fiecărei fotografii. Include imaginile în portofoliu.

Recapitulare

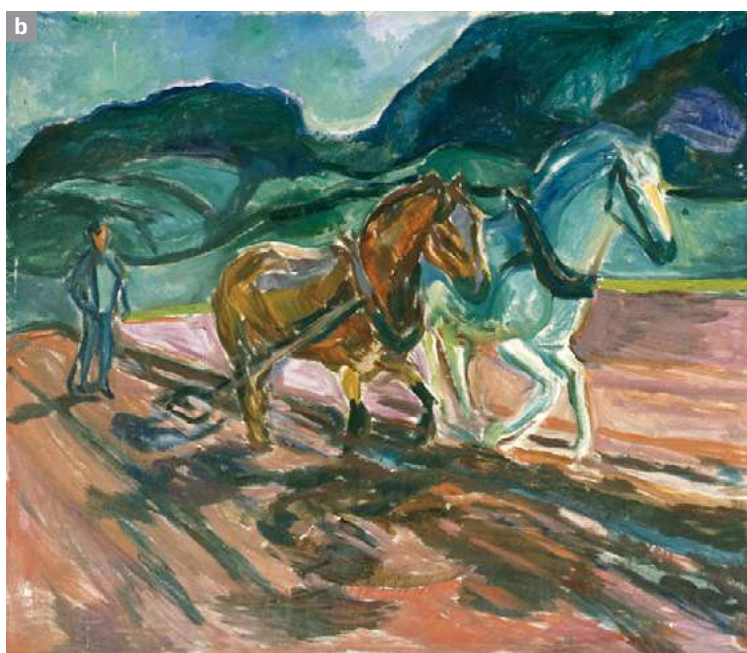
1. Realizează corespondența dintre cele două coloane, apoi transcrie în caiet enunțurile obținute.

Tehnica și gestul prin care sunt executate elementele de limbaj plastic ...	• se numește spațiu plastic.
Suprafața proprie a unei lucrări, care conține totalitatea elementelor vizuale, ...	• sunt folosite pentru realizarea unității cromatice a unei lucrări.
Linia căreia i se modifică grosimea și intensitatea ...	• contribuie la expresivitatea acestora.
Acordurile și gamele cromatice ...	• se numește linie valorată.

2. Privește imaginile de mai jos și descoperă acordurile și contrastele cromatice redade. Discută împreună cu colega ta/colegul tău de bancă despre asemănările și deosebirile dintre cele patru lucrări.

Diego Velázquez, *Cal alb* (1634)

Edvard Munch, *Căii la plug* (cca 1917-1920)

Filă ilustrată dintr-un codex,
Cal regal și om alergând (sec. XVI-XVII)

Giuseppe Castiglione, *Lingkunbai*
(în traducere, *alb ca gheața*) –
unul dintre cei patru cai afgani (1763)

Pablo Picasso, *Capra* (1950)

3. Realizează un desen stilizat după *Capra* lui Pablo Picasso (imaginea alăturată) și pictează, aplicând una dintre variantele de mai jos.

- Alege o pereche de culori complementare și finalizează lucrarea într-o dominantă de culori deschise.
- Alege o culoare și folosește gama ton-în-ton pentru a obține o lucrare monocromă. Diferențiază partea de lumină de cea de umbră, folosind contrastul închis-deschis.